

Į ateitį

DVISAVAITINIS
„ZIBURIŲ“ PRIEDAS
JAUNIMUI
Red. A. GRAZICUNAS

№ 3

Augsburgas, 1946 m. spalio mėn. 5 d.

I metal

Dr. A. Vasiliauskas

XX AMŽIUS

XX a. žmogus tarė: gyvenąs kultūros ir civilizacijos pavėsyje. Jis su išdidumu ir ironija žiūrėjo į praeitį, smerkė viduramžius, kurie buvę sukaustę žmogaus protą, pasiekinę žmogaus individualybę ir sustabdę kultūros bei civilizacijos klestėjimą. Su pameka XX a. žmogus mėgo kalbėti ir apie vėlesnius laikus.

Tačiau, regis, nepagrįstas mūsų psididžiavimas savuoju amžiumi. Šis laikotarpis padarė civilizacijos stebėklę, tačiau kultūrinėje ir moralinėje srityje visiškai susmuko.

Prancūzų rašytojas G. de Reynold savo veikale „L'Europe tragique“ teigia, jog XX amžius charakterizuojamas pojūmis yra revoliucija. Revoliucija vyksta ekonominėje, socialinėje ir politinėje srityje. Perversmal šiose srityse pagimdė naujas socialines ir valstybines formas. Patizmas, nacionalizmas ir kiti totalitariniai „izmai“ yra apraškos tos visuotinės revoliucijos, kuri vyksta XX amžiuje. Revoliucijos kelis pasiekėms. XX amžius savo barbariškumu prako-ka net ir tamstausias istorijos laikotarpius.

Siorpe skaityti šių dienų pasaulio spaudoje, pilną aprašymų apie mūsų laikų žmogaus subarbariškumą. Šių dienų teismai atskleidžia tokius veiksnius, kokių pasaulis iki šiol nebuvo girdėjęs. Teista litestūroje buvo tvirtinama, kad mūsų epochos karo teisė daug prisidėjusi prie primityvių tautų papročiu ir karo klaurumų suvėlinimo. Tačiau realiam gyvenimui turime konstatuoti visą ką kita. Mes patys matome, kaip elgiasi mūsų krašto okupantai su priešais belaisviais ir su civiliniais gyventojais. Mūsų laiku totalitariniai režimai savo žiaurumų pralenkia ir primityvių tautų karo papročius. Už religinius įsitikinimus, už proto ir sąžinės laisvę arba dėl racinės kilmės išžudėta milijonai nekaltų žmonių. Nuo motinų krėčių buvo apšėdinti nekalti kūdikiai ir kaikur išveidami arba mėsokai žudomi. Dachau, Stuthof ir Katyno kapinynais nusėta visa Europa, nusėta ir mūsų tėvynė.

Pasakoju, kad barbarų būnų vadas Atila po mūšio gerdavęs vyną iš priešų kaulo, XX amžiaus barbarai

ne tik priešui, bet net savo tautiečiumi, išroškustam proto ir sąžinės laisvę, lupdavo odą ir iš jos gamindavo papuošalus. Nürnbergo byloje vienas gydytojas išdijo, kad vienoje koncentracijos stovykloje pavojus gyvybei grėsė ypač tiems, kurie turėjo gerą odą ir sveikas gražius dantis, nes SS vyrai norėdavo turėti savo „dievyriškiems“ darbams atminti gra-

dama nuo dvasinio ir idejinio paado. Tačiau tas kelias nefėda Europai laimės. Faktiškai materializmas ir ekonominiai reikalai turi didelės reikšmės, to reikšmės nenuginė, žmogus yra su kūnu ir gyvena gamtoje, tad turi tą kūną aprūpinti ir apvaldyti gamtą. Tačiau vienas materializmas pradės reapsprendžia pilnutinio žmogaus gyvenimo, žmoguje glūdi ir dvasinis pradės, ir už ideją žmogus ne mažiau kovoja, negu už duoną už materialinį pradą. Ar Sokratas išgėrė nuodų taurę ne dėl idejos? Ar pirmieji krikščionys kentėjo ir mirė ne dėl naujų nemirtingų idejų? Šv. Pavilas iš krikščionybės persekiotojo virto uoliausiu joga gyvoja bei skelbė viesa dėl jo idejų pasikeitimo. Taipgi suvedimas šitų žmonių psiaukojimo į ekonominius interesus, į materialinį pradą, reiškia visišką nesu-primamą žmogaus prigimtį. O vis dėlto dėlės Europos visumėnės pa-veigo iš idejinį pradą, pasirinkdama vien materializmo kelią, vedanti Europą į subarbariškumą.

XX amžiaus žmogaus subarbariškumą atskleidžia daugelis mūšio vy-rių. „Atilos laikais— sako prof. Meicina — barbarai išdavo iš mūšų pėmsės. Dabar jie kyta iš mūsų pa-čių. Iš kiekvieno mūsų kyčioje ma-stinio žmogaus smūkis Epulstos išvaizdos ir barbariškos išraiškos“. Štai dėl-ko ir proto genijus J. Ortega ašlar-muojantį šaukia: „Jeigu šis žmogaus tipas pasidės Europos valdovas ir toliau, jeigu jis palitina; laimės, pakaks trisdešimties metų, kad mūsų pasaulio dailis atkristų į barbariją.“ Šie spėjolimai buvo gyvi po pirmojo Pasaulinio karo, jie aktualūs ir šiandien.

Nürnbergo byloje Prancūzijos at-stovas Dubost savo kalboje pasakė, jog „nacionalistai piktadarybės vidur- amžių laikais“. Čia nė kiek nepa-rodė, bet, gal būt, per mažai pasakya, nes viduramžiuose vergu ar rasimo tokių tautų ir barbariškų veiksnių, kokie buvo įvykdyti arba dar tebe-vykdomi XX amžiaus Europoje. Eu-ropos vadai savo barbariškumo pa-tyis nesėpė. Hitleris vienoje savo kal-

J. Indriūnas

SESEI

Bėga vasara žydičiais gėjais
Per laukus, per žaliuosius meškus.
Pažiūrėk liktai, sese, sustojus,
Koks gyvenimas mietas, gražus.

Ten palaukėje dobils raudones,
Ir bitelė darbčioji tenat...
Dar toliau už upelio, prie klonio,
Lino žiedas skalstus mėlynai.

Žvelk į sodą, sesute, ir džiaukis,
Linksta šakos nuo vaisių sunkių.
Kaip gražu tokiu dešlėda sulaukus,
Ant žaliųjų tėvelio laukų.

Bėgs, prabėgs skaisči vasara tuoliais,
Dings margieji žiedai nuo laukų...
Džiaugsimės, sese, pūnaisiais kloniais,
Bas mums linkama gyventi, smagu.

Šią sveiką kaukuolę su gražiais den- timis, o oda turėjo būti tinkama pro- monės ar papuošalų dirbinams. Štai mūsų amžiaus kultūros ir humanizmo smukimas, pranašaujans Europą saulė- leidį. Tokie įvykiai lyg tamais de- besys apgaubė Europą ir artina ją dar prie didesnės katastrofos.

Europai saulėleidį pranašavo dau- gelis genialių protų — R. Tagore, Dostojevskis, N. Berdiajevas, Speng- leris, Ortega, Foersteris ir kiti. Šie mokslininkai ir rašytojai bandė išaiš- kinti ir šios katastrofos priežastis. Dostojevskis pranašavo Europai pra- šęji dėlto, kad ji prarado Kristų, pra- rado idejinį pradą, iš tikrųjų Europa pasuko materializmo keliu, atsiskay-